

Kommunal Rapport

ANALYSE | FORELØPIGE TALL
2. april 2017

Elverum

55 % av nøkkeltallene er forbedret siste år

nr. 297 uten justering for inntektsnivå

Nøkkeltallene er litt bedre enn økonomiske forutsetninger skulle tilsi.

Annonse

90 | **KBN** Kommunalbanken
ÅR | Norge

Plasseringer i Kommunebarometeret 2010-2017

Rangeringen for 2017 er foreløpig. Endelig rangering blir klar sommeren 2017.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nøkkeltallene alene	341	308	336	382	307	269	246	297
Totaltabellen - justert for økonomiske forutsetninger	217	230	289	358	230	206	182	251
Rangering inntektsnivå	355	355	360	357	335	320	296	296
Grunnskole	381	390	314	277	172	155	99	105
Pleie og omsorg	187	126	202	261	267	176	121	359
Barnevern	382	382	400	287	308	292	298	310
Barnehage	77	84	51	146	81	164	240	223
Helse			412	370	366	339	348	318
Sosial	317	380	351	353	314	329	359	377
Kultur		308	247	364	169	171	196	244
Økonomi	303	222	322	402	396	385	349	314
Kostnadsnivå		83	186	170	342	108	90	72
Miljø og ressurser	238		336	307	57	220	73	182
Saksbehandling			51	145	133	169	285	
Vann, avløp og renovasjon			33	58	138	49	37	24

Dette er plasseringene slik de faktisk ble rapportert de ulike årene. Serien er ikke sammenliknbar over tid, fordi innholdet i barometeret også har endret seg over tid.

Utvikling i Kommunebarometeret - sammenliknbare tall

Plassering	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nøkkeltallene alene	406	421	403	413	382	378	373	297
Totaltabellen - justert for økonomiske forutsetninger	351	395	333	382	314	321	320	251
Grunnskole		291	282	219	186	189	142	105
Pleie og omsorg	360	375	369	412	394	379	327	359
Barnevern	391	394	393	303	282	293	307	310
Barnehage	107	191	130	213	173	136	258	223
Helse	330	410	387	409	258	307	355	318
Sosial	382	373	343	321	365	319	359	377
Kultur	258	266	192	268	159	148	216	244
Økonomi	376	296	332	414	410	407	374	314
Kostnadsnivå			46	73	58	124	84	72
Miljø og ressurser	254	288	200	302	201	205	200	182
Saksbehandling	218	186	185	203	180	203	363	
Vann, avløp og renovasjon	58	87	39	117	109	276	221	24

Plasseringene i denne tabellen er oppdatert med nøkkeltallene som er brukt i 2017-barometeret. Plasseringene vil derfor AVVIKE fra det som ble rapportert for ett eller flere år siden. På den annen side er tidsserien så sammenliknbar som det er mulig å få den.

Hovedanalyse - foreløpig utgave, mars 2017

Plasseringen er foreløpig, ettersom en del data først blir publisert i juni. Hvis vi ser bort fra kommunenes ulike økonomiske utgangspunkt, kommer Elverum på en 246. plass. Nøkkeltallene er litt bedre enn økonomiske forutsetninger skulle tilsi. Endelig tabell blir offentliggjort 21. juni.

Elverum er helt i toppsjiktet innen vann, avløp og renovasjon. Kommunen er også inne på Topp 100-lista hva gjelder enhetskostnader.

Kommunen har sine svakeste plasseringer innen sosialtjeneste (377. plass), pleie og omsorg (359. plass) og helse (318. plass).

Kommunal Rapport gjør noen endringer i metoden hvert år. Nye og bedre nøkkeltall kommer til, mens andre fjernes. Dette påvirker kommunen. Innen pleie og omsorg har endringer i hvilke nøkkeltall som brukes, påvirket negativt. Det er i tillegg viktig å huske at mange ting ikke blir målt. En god plassering et enkelt år kan skyldes tilfeldigheter - på samme måte som en dårlig plassering. Likevel: I hovedsak vil kommuner som ligger langt nede på en tabell, som regel ha en del å lære av kommunene som er i toppen av den samme tabellen.

Grunnskolen: Avgangskarakterene på 10. trinn i Elverum har vært en del under middels de siste årene, målt mot resten av Skole-Norge. Frafallet på videregående blant elever fra kommunen er omtrent på normalnivået. Frafallet for kullet som startet i 2010 (talt opp i 2015) var en god del lavere enn i foregående kull. Ny statistikk indikerer at skolene i kommunen bidrar litt mindre til elevenes resultater, enn det som er normalen.

Pleie og omsorg: Målt mot hvor mange over 80 som faktisk bor på sykehjem, har kommunen litt flere plasser avsatt til demente enn i normalkommunen. Nasjonalt er anslaget at fire av fem gamle på sykehjem er demente. I Elverum er 45 prosent av plassene ment for demente.

Denne dekningsgraden er noe høyere nå enn for ett år siden. Er det bare tilfeldige svingninger, eller vises kommunens innsats i form av resultater her? Ifølge tall fra Helsedirektoratet er det bare 64 prosent av de med funksjonshemninger, som får bistand til å delta i arbeid og studier. Det er ganske nær normalen. Snittet i Kommune-Norge er på 77 prosent. De beste ligger på 96 prosent. Forutsatt at kommunen har gode tilbud på lavere trinn i omsorgstrappa, bør de fleste som bor på sykehjem ha omfattende bistandsbehov. I Elverum er det 73 prosent som er i denne kategorien. Snittet er 75 prosent.

Barnevern: Selv om Elverum ligger bedre an enn normalkommunen, er det fortsatt noen saker som tar lang tid å behandle. Kommune-Norge har blitt bedre de siste årene, snittet er nå 86 prosent. Sett de fire siste årene under ett, er statistikken middels. Andelen av sakene som har tiltak i hjemmet er litt lavere enn i normalkommunen.

Barnehage: Ifølge statistikken er det 3 prosent av barn født før 1. september som sto uten en barnehageplass 15. november. Det er kommunens plikt å ha plassene tilgjengelig, gitt at barna også har en faktisk rett på plass (det sier ikke statistikken direkte). En feilkilde er at søknader for plass til barn bosatt i andre kommuner, kan være inkludert i tallene. Få andre kommuner har så lav bemanning som Elverum. Som regel er bemanningen lavere jo større kommunen blir. Hva har antallet voksne å si for kvaliteten? Snittet er 11363 timer per årsverk. Vi vet ikke hvor stor andel av øvrige ansatte som har pedagogisk utdanning. 87 prosent av barna med minoritetsbakgrunn går i barnehage, ifølge tallene. Det er bra. Snittet for landet er 76 prosent. Ulike telletidspunkt for barn i barnehage og antall minoritetsspråklige barn er en feilkilde.

Sosialtjeneste: Unge mottakere går litt lenger på sosialhjelp i Elverum enn i normalkommunen. I barometeret regnes kort stønadstid som bra. Det

må være positivt at sosialhjelp er en midlertidig løsning på vei mot noe mer permanent. For de over 25 år er stønadstiden lang – her har kommunen dårlig statistikk. En ganske stor andel av dem som mottar sosialhjelp, søker ikke jobb. Er det en situasjon kommunen kan bidra til å forbedre?

Kultur: Biblioteket har litt lavere besøk enn normalen, ifølge statistikken. Av de voksne i kommunen er det bare 14 prosent som er registrert som aktive lånerne på biblioteket. De fleste kommuner har bedre tall. Telemarksforskning setter sammen oversikt over hvor mange kulturarbeidere det er i kommunene, privat eller offentlig. I Elverum er sysselsettingen litt over normalen målt mot folketallet.

Økonomi: Resultatet var omtrent som for ett år siden. Resultatet var omtrent som for ett år siden. Målt over de siste fire årene har driften så vidt gått i pluss. Egentlig bør marginen vært litt bedre enn dette. Elverum har ingen buffer i form av disposisjonsfond. Hvordan vil kommunestyret bygge opp bufferen igjen? Snittet for et disposisjonsfond i Kommune-Norge er på 9,8 prosent av inntektene. Netto renteeksponert gjeld er mye høyere enn landsgjennomsnittet (37 prosent), målt mot brutto driftsinntekter.

Kostnadsnivå: Netto utgifter til grunnskolen (korrigert for utgiftsbehovet) i Elverum er lave. Innen pleie og omsorg ligger kostnadene litt under det som er normalnivået. Barnehagekostnadene er litt under det som er normalnivået.

Kommunebarometeret i et nøtteskall

En årlig rangering av alle kommuner, foretatt av Kommunal Rapport på basis av offentlig tilgjengelige data fra offisielle kilder.

Litt forenklet kan vi si at vi måler Norges beste kommune. Første rangering ble publisert i 2010. 2017-barometeret inkluderer 141 ulike nøkkeltall innen 12 forskjellige kategorier.

Kommunal Rapport har alt ansvar for vektning, vurderinger og eventuelle feil i framstillingene. Vi har forutsatt at kommunene har rapportert korrekt. I noen få tilfeller har vi fjernet data som har framstått som mistenkelige. I de tilfellene står

kommunen uten data.

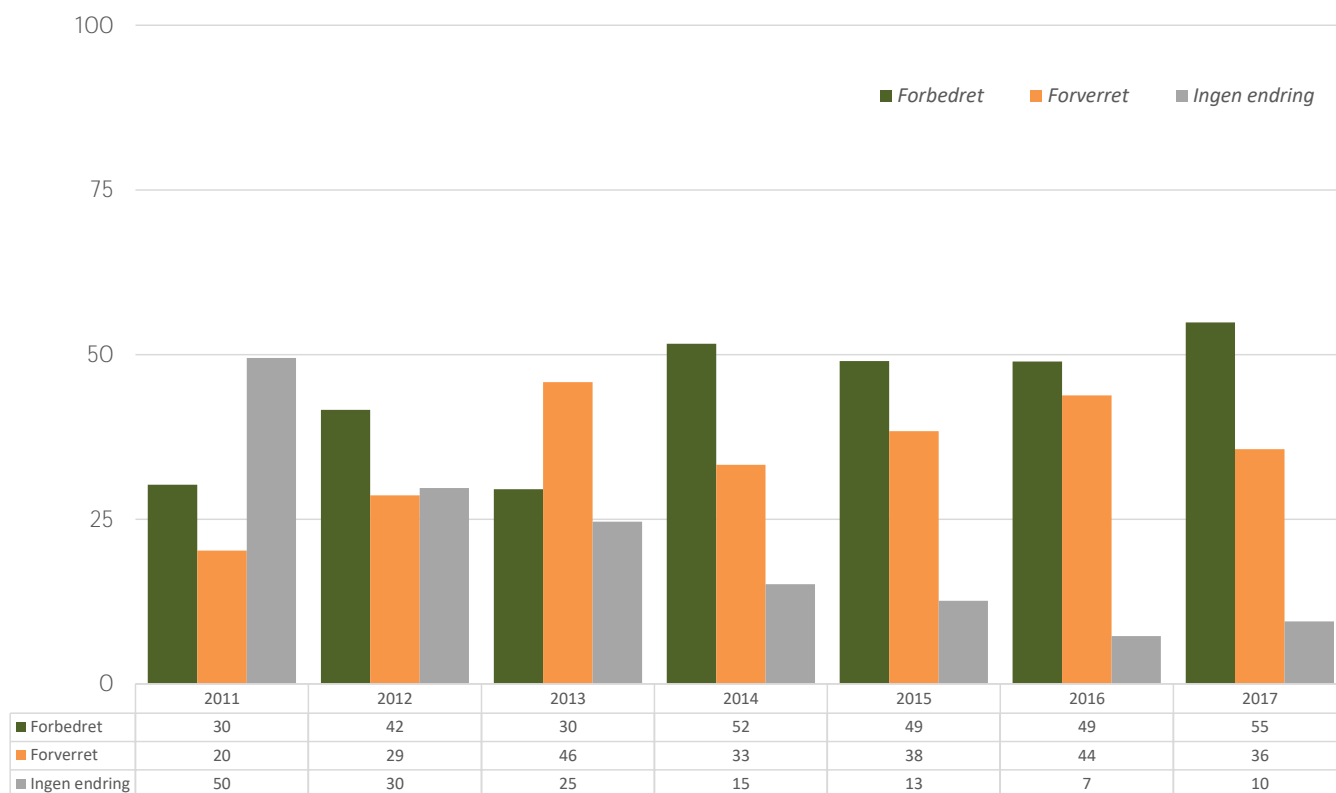
Hensikten er å gi et lettfattelig bilde av hvordan kommunen presterer målt mot resten av Kommune-Norge, for å bidra til en mer opplyst lokaldemokratisk diskusjon. Dette er ingen vurdering av om innbyggerne får gode nok tjenester, men om det ser ut til at kommunen har noe å lære.

Det er viktig å huske på at det kan finnes gode forklaringer bak en svak tabellplassering, og at tilfeldigheter vil spille en rolle. Viktigere enn tabellplasseringen er om kommunen har fått bedre eller dårligere nøkkeltall det siste året. En enkel tese er at

om hovedvekten av nøkkeltallene forbedres, leverer kommunen også samlet sett bedre enn før.

Vil du lese mer om kildene til nøkkeltallene som er brukt og hvorfor Kommunal Rapport lager denne rangeringen? Gå til denne artikkelen: kommunal-rapport.no/kommunebarometeret/2017/metode

Hvor stor andel av nøkkeltallene har blitt bedre?

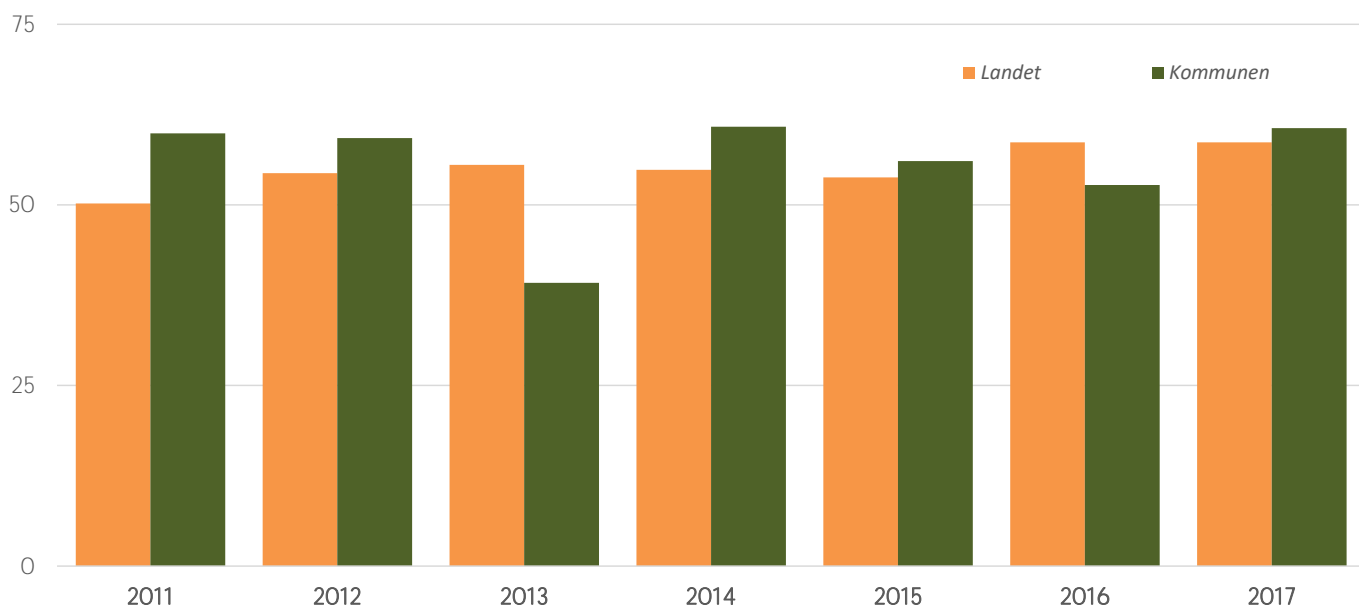

Andelen av kommunens egne nøkkeltall som har blitt bedre eller dårligere det siste året. Nøkkeltall som ikke kan sammenliknes med året før regnes inn i "ingen endring".

I en typisk kommune vil det være en litt høyere grønn enn rød søyle de fire siste årene, ettersom gjennomsnittet i Kommune-Norge er den største andelen av

nøkkeltallene som endrer seg, blir bedre.

Forbedringen målt mot resten av landet

Grafikken sammenlikner kommunens utvikling med gjennomsnittet: Hvor stor andel av nøkkeltallene ble bedre i fjor?

I denne grafikken måler vi bare de nøkkeltallene hvor det faktisk var endring; alt over 50 prosent indikerer at det var en større andel nøkkeltall som ble bedre, enn som ble dårligere. Fra 2012 og framover har en overvekt av

nøkkeltallene blitt bedre. Andelen har aldri vært større enn nå - nær 59 prosent av nøkkeltallene i Kommune-Norge som endret seg i fjor, ble til det bedre. Andelen er vektet som vektingen i Kommunebarometeret, slik at beregningen legger mest vekt på sentrale nøkkeltall. Ikke alle nøkkeltall kan forbedres, og noen nøkkeltall reflekterer en fast skala mellom kommunene (hvor noen får bedre resultat på

bekostning av andre. Men i stor grad er det mulig å forbedre seg innen de indikatorene som er i bruk i Kommunebarometeret.

Grunnskole

20 % vekt i barometeret

Andel nøkkeltall som har blitt bedre **63**

	Kommunens nøkkeltall			Plass	Landet	Kommunens karakter		
	KB 2015	KB 2016	KB 2017	KB 2017	KB 2017	KB 2015	KB 2016	KB 2017
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste fire år (10 %)	38,6	39,0	39,8	293	40,6	1,8	2,1	2,7
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste år (5 %)	38,7	39,9	41,1	196	41,2	2,3	2,8	3,7
FRAFALL: Andel elever fra kommunen som har fullført og bestått videregående innen fem år (10 %)	66	68	72	222	77	3,4	3,5	4,0
NP 5. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)	51,0	51,9	51,7	30	50,0	4,4	5,3	5,7
NP 8. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (10 %)	50,5	50,8	50,0	123	50,0	3,9	4,4	4,0
NP 9. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (10 %)	51,2	52,5	53,3	96	54,0	3,5	4,1	4,3
SKOLEBIDRAG: Skoleresultater korrigert for sosiale faktorer på ungdomstrinnet, snitt siste to år (10 %)	3,4	3,3	3,3	238	3,4	3,4	2,7	2,7
UTDANNING: Andel lærere med kompetanse til å undervise i norsk, engelsk og matematikk, 1.-7. trinn (5 %)		77	78	161	73		4,0	4,0
UTDANNING: Andel lærere med kompetanse til å undervise i norsk, engelsk og matematikk, 8.-10. trinn (5 %)		66	88	43	60		3,9	5,1
UTDANNING: Andel lærere med godkjent lærerutdanning, 1.-7. trinn (2,5 %)	98	98	99	85	95	5,3	5,5	5,8
UTDANNING: Andel lærere med godkjent lærerutdanning, 8.-10. trinn (2,5 %)	98	97	99	150	96	5,3	5,0	5,6
TRIVSEL: 7. trinn, snitt siste fem år (5 %)	90	91	91	152	90	5,2	5,2	4,8
TRIVSEL: 10. trinn, siste fem år (5 %)	86	88	88	79	85	5,0	5,1	5,3
SPESIALUNDERVISNING: Andel elever med spesialundervisning 1.-4. trinn, snitt siste fire år (2,5 %)	5,5	5,8	5,7	154	5,1	4,7	4,3	4,2
SPESIALUNDERVISNING: Andel elever med spesialundervisning 5.-7. trinn, snitt siste fire år (2,5 %)	11,2	11,0	11,0	230	9,3	4,2	4,1	3,9
SPESIALUNDERVISNING: Andel elever med spesialundervisning 8.-10. trinn, snitt siste fire år (2,5 %)	11,7	10,8	10,2	165	10,3	4,0	4,3	4,5
LEKSEHJELP: Andel elever 1.-4. trinn som har leksehjelp (2,5 %)	43	33	33	72	9	3,4	3,5	3,6
LEKSEHJELP: Andel elever 5.-7. trinn som har leksehjelp (2,5 %)	2	12	13	310	30	1,1	1,7	1,7
LEKSEHJELP: Andel elever 8.-10. trinn som har leksehjelp (2,5 %)	0	0	0	240	6	1,0	1,0	1,0

Grunnskole

Andel nøkkeltall som har blitt bedre **63**

Endringer i metoden i Kommunebarometeret har en marginalt negativ effekt for Elverum i sektoren.

Avgangskarakterene på 10. trinn i Elverum har vært en del under middels de siste årene, målt mot resten av Skole-Norge.

Resultatene i fjor var omtrent på samme nivå som snittet de siste fire årene.

Frafallet på videregående blant elever fra kommunen er omtrent på normalnivået. Frafallet for kullet som startet i 2010 (talt opp i 2015) var en god del lavere enn i foregående kull.

Elevene presterer en god del svakere på 10. trinn enn på nasjonale prøver. Er dette tilfeldigheter, eller er det potensial for bedre karakterer på 10. trinn?

Ny statistikk indikerer at skolene i kommunen bidrar litt mindre til elevenes resultater, enn det som er normalen.

En del lærere i barneskolen som underviser i norsk, engelsk og matematikk, mangler fordypning. Kan kommunen klare å forbedre denne statistikken i løpet av de neste årene?

På ungdomsskolen oppfyller de aller fleste lærerne i matematikk, engelsk og norsk nye krav til fordypning.

Ifølge Elevundersøkelsen sier 88 prosent av elevene på 10. trinn at de trives godt. Det er da et relativt stort mindretall som ikke trives. I snitt sier 85 prosent at de trives godt.

Andelen elever i småskolen som får spesialundervisning er litt lavere enn i normalkommunen. Andelen er omtrent som

for ett år siden.

På ungdomsskolen får 10,2 prosent av elevene spesialundervisning. Snittet for landet er 10,3 prosent.

Svært mange på 1.-4. trinn får leksehjelp. Elverum er blant de beste i landet med 33 prosent. Snittet er på 9 prosent.

På 5.-7. trinn er det langt færre som får leksehjelp i Elverum enn snittet i Skole-Norge, som er er på 30 prosent.

På ungdomsskolen er det ingen som får leksehjelp, ifølge statistikken.

Nasjonale utviklingstrekk:

Avgangskarakterene har økt betydelig i mange kommuner de siste årene. En delforklaring er at valgfag nå er med i beregningsgrunnlaget, og det gir høyere karakterer på 10. trinn. Et sentralt spørsmål er om det er sammenheng mellom prestasjonene på nasjonale prøver på ungdomstrinnet, resultatene på 10. trinn og andelen av elever fra kommunen som fullfører videregående med bestått innen fem år.

I Kommunebarometeret har vi i år tatt med flere nøkkeltall som viser lærernes kompetansenivå, inkludert andelen som tilfredsstillende de nye kravene i norsk, matte og engelsk. I ungdomsskolen mangler 40 prosent av lærerne studiepoeng. Vi har også inkludert den helt ferske statistikken over skolenes bidrag til elevenes resultater. Her er forskjellene relativt små, så små endringer fra år til år vil gi store utslag.

Fra og med i år viser vi hvordan spesialundervisningen er i bruk fordelt på småskolen, mellomtrinnet og ungdomsskolen. På alle nivåer har andelen elever med spesialundervisning falt litt det siste året. Det regner vi som positivt i barometeret.

Leksehjelpen spres i større grad enn før utover hele skoleløpet. Men det er bare 6 prosent av elevene på ungdomstrinnet som får leksehjelp, mot 22 prosent på 5. til 7. trinn. Bare 11 prosent på 1.-4. trinn har nå leksehjelp - årskullene som ordningen opprinnelig ble innført for.

Pleie og omsorg

20 % vekt i barometeret

	Kommunens nøkkeltall			Plass	Landet	Kommunens karakter		
	KB 2015	KB 2016	KB 2017	KB 2017	KB 2017	KB 2015	KB 2016	KB 2017
	Andel nøkkeltall som har blitt bedre 50							
BEMANNING: Andel ansatte med fagutdanning (10 %)	78	76	80	76	74	4,1	4,3	5,2
SYKEHJEM: Andel av beboere i institusjon totalt med omfattende bistandsbehov (10 %)	77	73	73	259	75	4,2	3,5	3,4
DEMENTE: Andel plasser til demente, mot antall over 80 år på sykehjem (10 %)	38	41	45	93	40	4,0	4,3	4,3
KORTTIDSPASSER: Andel korttidsplasser av alle totalt antall plasser med heldøgns omsorg (5 %)	18	17	17	219	18	2,5	2,6	2,4
BEMANNING: Tid med lege på sykehjem (5 %)	0,30	0,90	0,52	148	0,54	1,7	5,8	2,8
BEMANNING: Tid med fysioterapeut på sykehjem (5 %)	0,18	0,30	0,37	196	0,42	1,7	2,4	2,7
ENEROM: Andel brukertilpasset enerom på sykehjem med bad/wc (5 %)	83	83	83	309	82	4,6	4,6	4,5
DAGTILBUD: Antall vedtak om dagaktivitet, målt mot andel over 80 år som ikke bor på institusjon (5 %)	0	1	2	225	8	1,0	1,2	1,1
REHABILITERING: Plasser avsatt til rehabilitering i institusjon per 1.000 innbyggere over 67 år (5 %)	8	2	2	288	4	3,2	1,3	1,3
PROFIL: Gjennomsnittlig antall tildelte timer i uken, hjemmesykepleie (5 %)	4,2	3,7	4,0	218	4,8	2,3	2,0	2,3
HJEMMETJENESTE: Andel vedtak om hjemmetjenester som iversettes innen 15 dager (5 %)	4	3	2	395	66	1,1	1,0	1,0
SAMHANDLING: Antall døgn på sykehus for utskrivningsklare pasienter, per 10.000 innb. (5 %)	500	239	328	399	169	1,0	2,1	1,7
TRYGGHET: Antall trygghetsalarmer, målt som andel av hjemmeboende eldre over 80 år (2,5 %)	52	56	52	45	39	5,3	5,7	5,3
BEMANNING: Årsverk av ergoterapeut per 1.000 innb. over 80 år (2,5 %)	6	6	8	55	5	3,2	3,1	4,1
BEMANNING: Årsverk av geriatrisk sykepleier per 1.000 innb over 80 år (2,5 %)	16	16	17	56	9	4,2	4,1	4,4
HJEMMETJENESTE: Mottakere av matombringning, gruppa over 80 år som ikke bor på institusjon (2,5 %)	18	19	18	228	12	2,6	2,8	2,7
FUNKSJONSHEMMETE: Andel med funksjonshemninger som får bistand til å delta i arbeid og studier (5 %)	73	69	64	359	77	2,5	2,1	1,4
FUNKSJONSHEMMETE: Andel med funksjonshemninger som får bistand til å delta i organisasjonsarbeid, kultur eller fritidsaktiviteter (5 %)	75	70	71	106	59	5,1	4,5	4,7
FUNKSJONSHEMMETE: Mottakere av BPA, støttekontakt og omsorgslønn per 1.000 innbyggere (5 %)	7	6	6	131	8	1,7	1,4	1,3

Pleie og omsorg

Andel nøkkeltall som har blitt bedre **50**

Endringer i metoden i Kommunebarometeret har en klart negativ effekt for Elverum i sektoren.

Relativt mange ansatte har fagutdanning i Elverum hvilket bør indikere høyere kvalitet enn i mange andre kommuner. Snittet for landet ligger på 74 prosent. Andelen har økt en god del det siste året.

Forutsatt at kommunen har gode tilbud på lavere trinn i omsorgstrappa, bør de fleste som bor på sykehjem ha omfattende bistandsbehov. I Elverum er det 73 prosent som er i denne kategorien. Snittet er 75 prosent.

Målt mot hvor mange over 80 som faktisk bor på sykehjem, har kommunen litt flere plasser avsatt til demente enn i normalkommunen. Nasjonalt er anslaget at fire av fem gamle på sykehjem er demente. I Elverum er 45 prosent av plassene ment for demente. Denne dekningsgraden er noe høyere nå enn for ett år siden. Er det bare tilfeldige svingninger, eller vises kommunens innsats i form av resultater her?

Kommunen har ikke veldig mange plasser avsatt til korttidsopphold. De beste kommunene ligger på 50 prosent. Elverum ligger på 17 prosent.

Tiden med lege på sykehjem falt betydelig i fjor.

Målt per beboer er tiden med fysioterapeut på sykehjem i Elverum litt under middels. Kommunen ligger på 0,37 timer, mens de beste er oppe på 0,91 timer.

En liten del av rommene på sykehjem er ikke regnet som moderne enerom. I Kommune-Norge er andelen enerom på 82 prosent.

Få vedtak om hjemmetjeneste blir satt i verk i løpet av 15 dager, ifølge tall fra Helsedirektoratet.

Målt mot hvor mange gamle som bor hjemme, er andelen registrerte trygghetsalarmer langt over snittet (39 prosent).

Ifølge tall fra Helsedirektoratet er det bare 64 prosent av de med funksjonshemninger, som får bistand til å delta i arbeid og studier. Det er ganske nær normalen. Snittet i Kommune-Norge er på 77 prosent. De beste ligger på 96 prosent.

Kommunene skal gi et tilbud til funksjonshemmete også utenom arbeid og studier. I Elverum er det 71 prosent som har fått oppfylt sitt behov. Andelen er høy målt mot resten av landet. Snittet i Kommune-Norge er på 59 prosent. De beste ligger på 85 prosent.

Nasjonale utviklingstrekk:

Sektoren er betydelig omarbeidet i denne utgaven av Kommunebarometeret, med flere nøkkeltall som skal gi et bilde av tilbudet i hele omsorgstrappa. Målet er å bli mindre orientert mot sykehjem og tegne et større bilde av tjenestene. Av de som bor på sykehjem, har tre av fire et omfattende pleiebehov. Andelen har økt ørlite de siste årene, hvilket kan indikere at innsatsen dreies mot hjemmebasert omsorg. Bare det siste året har antallet plasser for demente økt med knapt 6 prosent, men fortsatt har kommunene langt fram til å fylle behovene her – det er anslått at om lag fire av fem gamle på sykehjem har en grad av demens.

Legedekningen på sykehjem har økt uavbrutt de siste ti årene. Omfanget har økt med 74 prosent i denne perioden. Tiden beboere på sykehjem har med fysioterapeut har økt med 40 prosent fra bunnåret 2009 og fram til i fjor.

Fortsatt er imidlertid nesten hver femte plass på sykehjem ikke etter moderne eneromsstandard. Her har det skjedd lite de siste årene.

Helsedirektoratet har publisert nye kvalitetsindikatorer, og vi har tatt i bruk flere av disse. Som med alle nye statistikker kan tallene være usikre, og i mange småkommuner holdes statistikken dessverre hemmelig. Kommunene oppgir at de har dagtilbud tilsvarende 8 prosent av hjemmeboende over 80 år. To av tre vedtak om hjemmetjenester iverksettes innen 15 dager, når vi teller med vedtak hvor det ikke er opplyst om ventetid. Antallet som får levert mat hjem til seg er stabilt, 12 prosent målt mot hvor mange gamle over 80 som bor hjemme.

Nye indikatorer sier også noe om kommunenes tilbud til funksjonshemmete. Tre av fire får oppfylt sine ønsker knyttet til bistand til å delta i arbeid og studier. Derimot er det under 60 prosent som får oppfylt ønsker knyttet til fritidsaktiviteter.

Barnevern

10 % vekt i barometeret

	Kommunens nøkkeltall					Plass	Landet	Kommunens karakter		
				KB 2017	KB 2017			KB 2015	KB 2016	KB 2017
	KB 2015	KB 2016	KB 2017							
ÅRSVERK: Stillinger med fagutdanning, per 1.000 mindreårige (20 %)	4,3	3,7	4,4	240	4,6	2,7	1,9	2,2		
SAKSBEHANDLINGSTID: Andel undersøkelser m behandlingstid under 3 mnd (20 %)	70	81	85	233	86	3,5	4,3	4,6		
SAKSBEHANDLINGSTID: Andel undersøkelser med behandlingstid under 3 mnd, snitt siste fire år (15 %)	61	69	75	258	81	2,4	3,1	3,6		
PLAN: Andel barn med utarbeidet plan (5 %)	55	49	49	294	84	2,3	1,4	1,0		
PLAN: Andel barn med utarbeidet plan, snitt siste fire år (5 %)		62	58	264	81		2,3	1,5		
PLAN: Andel barn under omsorg som har omsorgsplan (5 %)	75	93	85	250	93	3,0	4,9	3,4		
PLAN: Andel barn under omsorg som har omsorgsplan, siste fire år (5 %)		87	87	199	90		3,9	3,6		
TILTAK I HJEMMET: Andel saker med tiltak i hjemmet (10 %)	56	50	53	264	60	3,3	2,6	2,9		
TIDLIG INNSATS: Netto utgifter til forebygging, helsestasjon og skolehelsetjeneste, per innb. 0-5 år (5 %)	9 157	8 157	8 956	241	8 528	2,3	2,1	2,2		
SAKSBEHANDLING: Avsluttede undersøkelser, per årsverk knyttet til saksbehandling og adm. (5 %)	10	9	10	186	10	3,1	2,6	3,2		
BRUKERPERSPEKTIV: Brukerundersøkelser siste fire år (5 %)	3	3	3	12	0	6,0	6,0	6,0		

Andel nøkkeltall som har blitt bedre **80**

Bemanningen av fagpersonell i barnevernet i Elverum er noe lavere enn i normalkommunen. Bemanningen ble en del bedre i fjor, ifølge statistikken.

Selv om Elverum ligger bedre an enn normalkommunen, er det fortsatt noen saker som tar lang tid å behandle. Kommune-Norge har blitt bedre de siste årene, snittet er nå 86 prosent.

Sett de fire siste årene under ett, er statistikken middels.

Få barn med tiltak har en utarbeidet plan. Er det riktig, og hvorfor er det i tilfelle slik?

Noen få barn som er omplassert, mangler en omsorgsplan. I Kommune-Norge er det 93 prosent som har omsorgsplan.

Målt over de siste fire årene er statistikken ganske god.

Andelen av sakene som har tiltak i hjemmet er

litt lavere enn i normalkommunen.

I tre av de fire siste årene har kommunen oppgitt at den har spurt brukerne. Det er meget bra. Hvordan blir svarene brukt for å bedre tjenesten?

Nasjonale utviklingstrekk:

Også det siste året har statistikken i barnevernet blitt klart bedre i mange kommuner. Ingen sektor har så stor andel av nøkkeltallene nasjonalt sett blitt bedre. Kommuner som ikke får bedre statistikk, vil derfor falle på tabellen.

2016 ga rekordstatistikk på flere områder: Aldri før har så stor andel saker blitt behandlet innen 3 måneder. 14 prosent av sakene tok mer enn 3 måneder å behandle i fjor, det laveste siden statistikken ble innført. Tre år tidligere var andelen hele 25 prosent.

En større andel barn enn noen gang med tiltak i barnevernet har også en utarbeidet plan. Bemanningen har heller aldri vært bedre målt mot antall mindreårige. På fire år har antallet ansatte med fagutdanning økt med 30 prosent.

Målt mot hvor mange barn som har tiltak fra barnevernet, er det om lag to av tre tiltak som er i hjemmet. Det er ikke alltid mulig å ha tiltakene i hjemmet, noen ganger må barnet omplasseres. Likevel antar vi at det generelt vil være bra om tiltakene er i hjemmet - det har også vært en uttalt nasjonal ambisjon i mange år.

Barnehage

10 % vekt i barometeret

KB: Kommunale barnehager

	Kommunens nøkkeltall			Plass	Landet	Kommunens karakter		
	KB 2015	KB 2016	KB 2017	KB 2017	KB 2017	KB 2015	KB 2016	KB 2017
	Andel nøkkeltall som har blitt bedre 50							
BEMANNING (KB): Oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager (20 %)	11 106	12 368	12 393	400	11 363	2,6	1,1	1,0
FAGUTDANNING (KB): Andel styrere og ledere med pedagogisk utdanning (20 %)	100	98	100	1	95	6,0	5,6	6,0
FAGUTDANNING (KB): Andel ansatte i kommunale barnehager med relevant utdanning (20 %)	40	46			38	3,8	3,7	
ETTERSPØRSEL: Andel barn født før 1. september, som står på venteliste for plass (10 %)		3	3	299	10		5,4	5,3
KJØNN: Andel ansatte som er menn, alle barnehager (10 %)	8	9	9	68	9	4,2	4,3	4,4
MINORITET: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage siste år (10 %)	75,2	68,9	87,0	104	76,0	3,6	3,0	4,7
MINORITET: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage, snitt siste fire år (5 %)	75	74	78	183	74	4,0	3,4	3,9
AREAL (KB): Leke- og oppholdsareal per barn i kommunale barnehager (5 %)	5,9	6,0	6,1	258	5,9	1,8	1,8	1,8

Få andre kommuner har så lav bemanning som Elverum. Som regel er bemanningen lavere jo større kommunen blir. Hva har antallet voksne å si for kvaliteten? Snittet er 11363 timer per årsverk. Ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå var bemanningen omtrent uendret i Elverum i fjor.

Alle styrere og ledere har godkjent utdanning, i likhet med i mange andre kommuner.

Vi vet ikke hvor stor andel av øvrige ansatte som har pedagogisk utdanning.

Ifølge statistikken er det 3 prosent av barn født før 1. september som sto uten en barnehageplass 15. november. Det er kommunens plikt å ha plassene tilgjengelig, gitt at barna også har en faktisk rett på plass (det sier ikke statistikken direkte). En feilkilde er at søknader for plass til barn bosatt i andre kommuner, kan være inkludert i tallene.

Om lag hver tiende som jobber i barnehagene i Elverum er menn. Andelen er litt høyere enn landsgjennomsnittet.

87 prosent av barna med minoritetsbakgrunn går i barnehage, ifølge tallene. Det er bra. Snittet for landet er 76 prosent. Ulike talletidspunkt for barn i barnehage og antall minoritetsspråklige barn er en feilkilde.

Over tid er statistikken midt på treet, målt mot

resultatene ellers i Barnehage-Norge.

Nasjonale utviklingstrekk:

Det er 4.300 barn født før 1. september, som ifølge statistikkene ikke hadde fått en slik plass per 15. november. Det utgjør i snitt 10 prosent av alle ettåringer med krav på og ønske om plass. Nøkkeltallet er med for første gang i Kommunebarometeret, og gir viktig informasjon. Legg merke til at ikke alle av disse barna vil ha krav på plass, enten fordi det ble søkt for sent eller fordi det er søkt om plass i en annen kommune. Det gir likevel et viktig bilde på interessen for å få tilgang på plass i kommunen.

I barnehagene går stadig flere barn med minoritetsbakgrunn i barnehage, men andelen er fortsatt mye lavere enn for barn med norsk bakgrunn. Andelen er nå på 75 prosent for landet totalt (samlet går over 90 prosent av alle 1-5-åringer i barnehage). Alle kommuner som har rapportert flere minoritetsspråklige barn i barnehagen enn det er i kommunen, har blitt korrigert til 100 % av Kommunal Rapport.

Det blir fortsatt flere menn som jobber i barnehage, men andelen øker bare helt marginalt år for år. Snittet er nå knapt 9 prosent. Statistikken skiller ikke på kommunale og private barnehager hva gjelder

kjønn.

I Kommune-Norge samlet har 93 prosent av styrere og ledere godkjent barnehagelærerutdanning, andelen har økt fra 91 prosent. Andelen ansatte med barnehagelærerutdanning eller annen pedagogisk utdanning øker også nasjonalt, fra 39 til 43 prosent. Aldri har andelen ledere og ansatte med pedagogisk utdanning vært høyere.

Bemanningen ble litt lavere i fjor samlet sett. I snitt var det 11.419 oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager i Norge, en marginal økning fra 2014.

Helse

7,5 % vekt i barometeret

Andel nøkkeltall som har blitt bedre **70**

	Kommunens nøkkeltall			Plass	Landet	Kommunens karakter		
	KB 2015	KB 2016	KB 2017	KB 2017	KB 2017	KB 2015	KB 2016	KB 2017
LEGEDEKNING: Andel legeårsverk per 10.000 innbyggere (10 %)	11,4	12,1	12,9	168	10,6	2,3	2,4	2,7
HELSEØSTER: Antall årsverk per 10.000 innbyggere under 5 år (10 %)	96	92	95	158	71	3,2	2,8	2,9
PSYKISK HELSEARBEID: Antall årsverk per 10.000 innbyggere (10 %)	5	3	3	300	4	2,2	1,6	1,7
JORDMOR: Antall årsverk per 10.000 fødte (10 %)	82	75	90	138	61	1,6	1,6	1,5
INNLEGGELSER: Antall innleggelser på sykehus per 1.000 innbyggere (10 %)	288	263	259	331	222	3,5	2,7	2,7
SKOLEHELSE: Andel barn m fullført undersøkelse innen utgangen av 1. trinn (10 %)	101	98	131	7	98	3,6	4,0	6,0
HJEMMEBESØK: Andel hjemmebesøk, nyfødte innen to uker etter hjemkomst (10 %)	61	62	45	405	88	2,1	2,0	1,0
VAKSINE: Andel 2-åring som er med i vaksinasjonsprogrammet (10 %)	95	95	94	201	94	5,3	5,3	4,9
VAKSINE: Andel 9-åring som er vaksinert mot meslinger (10 %)	95	96	96	130	95	4,9	5,2	5,2
MEDISINBRUK: Total medisinbruk, per 10.000 innbyggere (5 %)	705	705	705	401	670	1,2	1,0	1,0
FOREBYGGING: Netto driftsutgifter forebygging, kr per innb - snitt fire år (5 %)	261	316	351	64	172	3,4	4,0	4,2

Legedekningen i Elverum er litt lavere enn i mediankommunen. Kommunestørrelse har stor betydning på dette punktet.

Det er litt lav dekning av helsesøster målt mot antall småbarn i kommunen.

Ganske få kommuner har såpass få psykiatriske sykepleiere som Elverum. Er det tilfeldig eller resultat av nedprioritering?

Elverum har 90 jordmødre per 10.000 fødte barn. Dekningen er lav målt mot resten av Kommune-Norge.

Alle elever hadde helseundersøkelse innen utgangen av 1. skoletrinn.

45 prosent av nyfødte hadde hjemmebesøk innen to uker i fjor. Landsgjennomsnittet er på 88 prosent.

Nesten alle 9-åringene i kommunen er vaksinert mot meslinger, ifølge statistikken. Det er bra.

Nasjonale utviklingstrekk:

Legedekningen fortsetter å øke, slik den har gjort de siste ti årene. Snittet er 10,6 leger per 10.000 innbyggere, men småkommunene har langt høyere legedekning enn dette.

Hvis kommunen ikke står oppført med jordmor, har vi gitt kommunen blank verdi ettersom mange kommuner har forklart at tjenesten leies inn fra andre. I tallene fra Statistisk sentralbyrå er det jordmor registrert ansatt i kommunen som er talt opp.

88 prosent av alle nyfødte i Kommune-Norge hadde i fjor hjemmebesøk innen to uker. Statistikken har blitt vesentlig bedre på få år. En del kommuner overrapporterer, de er satt til 100 prosent i barometeret. 98 prosent av alle barn i Norge har nå en helseundersøkelse senest på 1. skoletrinn. En del overrapporterer også her, og er satt til 100 prosent av oss.

Noen nøkkeltall er byttet ut i sektoren, fordi de i liten grad gikk direkte på kommunens egen innsats og egne resultater. Vi har derimot tatt inn statistikk for vaksinerings av 2- og 9-åringene. Henholdsvis 94 og 95 prosent av barna er med i vaksinasjonsprogrammet, men i en del kommuner er det til dels et betydelig mindretall som ikke blir vaksinert.

Innleggelser på sykehus er en indikator som kan være vanskelig å påvirke direkte, men som likevel er viktig styringsinformasjon og hvor praksis varierer langt utover det som kan forklares av folks helsetilstand. Statistikken viser at det har blitt klart færre innleggelser over tid.

Sosial

7,5 % vekt i barometeret

	Kommunens nøkkeltall					Plass	Landet	Kommunens karakter		
				KB 2017	KB 2017			KB 2015	KB 2016	KB 2017
	KB 2015	KB 2016	KB 2017							
STØNADSTID: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 18 og 24 år (15 %)	4,1	4,4	4,7	309			2,8	2,4	2,2	
STØNADSTID: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 25 og 66 år (10 %)	6,0	6,2	6,5	420			1,0	1,0	1,0	
STØNADSTID: Andel som går over 6 måneder på stønad (10 %)	41	43	50	384	36		1,3	1,2	1,0	
ØKONOMI: Andel av mottakerne som har sosialhjelp som hovedinntektskilde (10 %)	41	41	51	235	49		3,7	3,9	2,9	
AKTIVITET: Mottakere av kvalifiseringsstønad, andel av dem som går over 6 mnd på sosialhjelp (10 %)	16	17	12	146			1,9	2,2	1,7	
ØKONOMISK RÅDGIVNING: Brukere som får gjeldsråd, som andel av langtidsmottakere (5 %)	47	40	34	261	64		1,7	1,6	1,6	
BOLIG: Andel søknader om kommunal bolig som blir innvilget (10 %)	64	53	62	284	71		3,2	2,5	3,2	
INDIVIDUELL PLAN: Brukere som har individuell plan, som andel av langtidsmottakere (5 %)	12	10	6	135	9		1,7	1,4	1,2	
AKTIVITET: Andel av sosialhjelpsmottakere som ikke søker jobb (10 %)	27	26	25	186			3,9	4,2	4,1	
AKTIVITET: Netto driftsutgifter til kvalifiseringsprogrammet per bruker (10 %)	210	130	135	63			5,7	3,5	3,9	
KRISESENTER: Totale kostnader til krisesenter, per innbygger (5 %)	71	68	72	188			2,9	2,5	2,4	

Andel nøkkeltall som har blitt bedre **35**

Unge mottakere går litt lenger på sosialhjelp i Elverum enn i normalkommunen. I barometeret regnes kort stønadstid som bra. Det må være positivt at sosialhjelp er en midlertidig løsning på vei mot noe mer permanent. Stønadstiden for de unge var omtrent uendret i fjor.

For de over 25 år er stønadstiden lang – her har kommunen dårlig statistikk. Voksne går omtrent like lenge på stønad nå som for ett år siden.

Hele 50 prosent av de som går på sosialstønad mottar den i minst 6 måneder. Kan det virkelig være riktig? Snittet er 36 prosent.

Andelen mottakere som har sosialhjelp som hovedinntekt er litt over normalen. I barometeret er det positivt at få har sosialhjelp som hovedinntekt.

En ganske stor andel av dem som mottar sosialhjelp, søker ikke jobb. Er det en situasjon kommunen kan bidra til å forbedre?

Nasjonale utviklingstrekk:

Barometeret legger vekt på kort stønadstid. Sosialhjelp være et kortvarig tilbud på vei over til andre faser. Noen forhold kan kommunen ikke påvirke direkte. Om arbeidsløsheten plutselig blir høy, kan andelen som går lenge på sosialhjelp øke.

36 prosent nasjonalt får sosialhjelpen i mer enn 6 måneder. Andelen har vært stabil de siste 10 årene. SSB oppgir dessverre ikke nasjonale snitt for stønadslengde. Nasjonalt har 49 prosent av de som får sosialhjelp, den som hovedinntekt. Andelen har økt jevnt de fem siste årene.

Kvalifiseringsprogrammet skal hjelpe folk videre til jobb. Det kan bare gis en gang per bruker. De siste fire årene har antallet som har fått kvalifiseringsstønad tilsvar om lag 20 prosent av de som går lenge på stønad, som jo

er en hovedmålgruppe for programmet.

Vi har fra i år inkludert et nøkkeltall som viser hvor stor andel av de som får sosialhjelp, som ikke søker jobb. Nasjonalt har andelen falt over tid, og er nå nede på 27 prosent. Det er den laveste andelen siden statistikken ble opprettet for knapt ti år siden. Andelen som ikke søker jobb har sunket kontinuerlig i denne perioden.

Kultur

2,5 % vekt i barometeret

	Kommunens nøkkeltall					Plass	Landet	Andel nøkkeltall som har blitt bedre		
	Kommunens karakter			45						
	KB 2015	KB 2016	KB 2017	KB 2015	KB 2016			KB 2017		
IDRETT: Netto driftsutgifter til idrett og idrettsanlegg per innbygger (15 %)	509	359	444	257	703	2,4	2,0	2,4		
BARN OG UNGE: Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud for barn og unge (15 %)	2 048	2 006	1 642	61	1 268	4,5	4,5	4,0		
BIBLIOTEK: Netto utgifter til bibliotek, per innbygger (5 %)	190	182	189	375	275	1,0	1,1	1,2		
BIBLIOTEK: Netto utgifter til bibliotek, per besøk (5 %)	48	56	52	67	63	5,9	5,7	5,7		
BIBLIOTEK: Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger (5 %)	3,3	2,7	3,3	292	4,3	2,0	1,6	2,0		
BIBLIOTEK: Andel av voksne som er aktive lånere på biblioteket (fra Norsk kulturindeks, Telemarksforsking) (5 %)	17	14	14	207	16	3,8	3,2	3,1		
BIBLIOTEK: Besøk i folkebibliotek per innbygger (2,5 %)	3,9	3,3	3,6	187	4,4	2,9	2,4	2,7		
KINO: Kinobesøk per innbygger (2,5 %)	2,2	2,4	2,9	49	2,5	3,8	3,9	4,2		
SYSSELSATTE: Ansatte kulturarbeidere i kommunen (fra Norsk Kulturindeks, Telemarksforsking) (10 %)	10	10	8	66	9	4,8	4,6	4,1		
MUSIKKSKOLE: Andel av elevene som går på kommunens musikk- og kulturskole (15 %)	24	21	16	284	16	2,7	2,4	1,9		
MUSIKKSKOLE: Antall timer per elev (fra Norsk Kulturindeks, Telemarksforsking) (5 %)	11	8	9	399	12	2,6	1,0	1,1		
FRITIDSSENTER: Antall besøk i året, per innb. under 20 år (5 %)	0,7	2,0	0,8	266		1,1	1,7	1,2		
FRIVILLIGE: Andel av kulturutgiftene som er overført til frivillige (10 %)	0	0	0	287	3	1,0	1,0	1,0		

Kommunen har ikke veldig høye utgifter til biblioteket per besøk, 52 kroner. Snittet i Kommune-Norge er 63 kroner per besøk. Biblioteket framstår som godt brukt målt mot hvor mye penger det har til rådighet.

Utlånet fra biblioteket er lavt.

Av de voksne i kommunen er det bare 14 prosent som er registrert som aktive lånere på biblioteket. De fleste kommuner har bedre tall.

Biblioteket har litt lavere besøk enn normalen, ifølge statistikken. Et positivt trekk er det at besøket gikk litt opp i 2015. Mange kommuner har en motsatt utvikling.

Telemarksforsking setter sammen oversikt over hvor mange kulturarbeidere det er i kommunene, privat eller offentlig. I Elverum er sysselsettingen litt over normalen målt mot folketallet.

Andelen av barn fra kommunen som faktisk går på musikk- og kulturskole er ganske lav målt mot de fleste andre kommuner.

Norsk kulturindeks fra Telemarksforsking viser over hvor mange timer hver enkelt elev i kulturskolen får. Tallene er beheftet med usikkerhet. I Elverum får elevene relativt få timer undervisning målt mot resten av Kultur-Norge.

Nasjonale utviklingstrekk:

Det er viktig å huske at kommunene ikke blir kompensert i rammetilskuddet for lønns- og prisvekst innen kultur (og flere andre sektorer). Netto utgifter til idrett og anlegg økte likevel i fjor, også etter at vi har justert pengebruken for lønns- og prisvekst. Aldri før har så mye gått til idrett i Kommune-Norge: 703 kroner per innbygger.

Netto utgifter til aktiviteter for barn og unge er i Kommune-Norge samlet på litt under 1.300 kroner per innbygger. Målt i faste 2016-kroner er det omtrent som året før, men utgiftene faller klart over tid.

Bibliotekene har ennå ikke kommet med sine

statistikker for utlån og besøk. Vi har inkludert tall fra Norsk kulturindeks fra Telemarksforsking, som viser hvor stor andel av den voksne befolkningen som faktisk er aktive lånere på biblioteket. Snittet for hele landet er 16 prosent. I de beste kommunene er tre av ti voksne aktive lånere. Vi har også inkludert et nøkkeltall for kostnad per besøk i biblioteket, for tydeligere å vise fram sammenhengen mellom utgifter og bruk av biblioteket. Måten kommunene teller besøk på, kan spille en vesentlig rolle her, og er utvilsomt en feilkilde noen steder. Gitt at tallene stemmer, er utgiftene per besøk ti ganger høyere i de dyreste enn i de rimeligste kommunene.

Et nytt nøkkeltall er i hvor stor grad kommunen bistår frivillige. Vi måler dette som andelen av de totale kulturutgiftene som overføres til frivillige. De siste årene har denne potten ligget på drøyt 3 prosent av de samlede driftsutgiftene til kultur.

Økonomi

10 % vekt i barometeret

Andel nøkkeltall som har blitt bedre **65**

	Kommunens nøkkeltall			Plass	Landet	Kommunens karakter		
	KB 2015	KB 2016	KB 2017	KB 2017	KB 2017	KB 2015	KB 2016	KB 2017
DRIFTSRESULTAT: Korrigert netto driftsresultat siste år, i prosent av brutto driftsinntekter (10 %)	-2,1	3,5	3,5	179	3,7	2,4	3,4	3,6
DRIFTSRESULTAT: Korrigert netto driftsresultat siste fire år, i prosent av brutto driftsinntekter (15 %)	-2,7	-1,4	0,8	301	2,1	1,1	1,5	2,3
DRIFTSRESULTAT: Brutto driftsresultat siste år i prosent av brutto driftsinntekter (5 %)	-3,5	2,3	3,6	163	3,7	1,3	3,9	3,9
DISPOSISJONSFOND: I prosent av brutto driftsinntekter (15 %)	-1,2	-1,6	0,1	391	9,8	1,5	1,2	1,0
DISPOSISJONSFOND: Endring i disposisjonsfond siste år (5 %)	-3,4	-0,3	1,6	229	2,0	1,0	2,7	3,3
GJELD: Netto renteeksponert gjeld i prosent av brutto driftsinntekter (15 %)	57	52	53	289	37	2,3	2,4	2,6
GJELD: Endring i renteeksponert gjeld siste år (5 %)	3,0	-4,8	1,2	184	3,0	4,0	4,4	4,2
NETTO FINANSUTGIFTER: I prosent av brutto driftsinntekter, eksklusive avdrag (5 %)	-0,2	1,0	1,6	351	0,5	3,7	2,4	1,6
INVESTERINGER: Snitt siste fire år, som andel av brutto driftsinntekter (10 %)	15	15	14	254	14	3,1	3,2	3,7
LÅN: Andel av investeringene som finansieres med lån, siste fire år (5 %)	79	76	71	320	61	1,4	1,6	2,0
PREMIEAVVIK: Oppsamlet beløp i balansen, i prosent av brutto driftsinntekter (10 %)	6,9	5,2	3,9	129	6,1	3,4	3,6	4,2

Korrigert netto driftsresultat var bra i Elverum i fjor, i likhet med veldig mange andre kommuner. Snittet for hele landet ligger på 3,7 prosent. Resultatet var omtrent som for ett år siden.

Målt over de siste fire årene har driften så vidt gått i pluss. Egentlig bør marginen vært litt bedre enn dette.

Elverum har ingen buffer i form av disposisjonsfond. Hvordan vil kommunestyret bygge opp bufferen igjen? Snittet for et disposisjonsfond i Kommune-Norge er på 9,8 prosent av inntektene.

Netto renteeksponert gjeld er mye høyere enn landsgjennomsnittet (37 prosent), målt mot brutto driftsinntekter.

Det siste året har gjeldsgraden økt klart.

Elverum bruker 1,6 prosent av inntektene på å betjene gjelda, før avdrag. Gjennomsnittet i Kommune-Norge er på 0,5 prosent.

Investeringsnivået har vært omtrent middels i Elverum de fire siste årene.

Nasjonale utviklingstrekk:

Kommunal Rapport bruker "korrigert netto driftsresultat" for å vurdere driftsøkonomien.

Korrigeringen er knyttet til premieavvik på pensjon og netto avsetninger til bundne fond. Begge påvirker netto driftsresultat.

Korrigeringen har i år liten betydning i de fleste kommuner, men i hovedsak er korrigert netto driftsresultat litt dårligere enn netto driftsresultat.

I 2016 var korrigert netto driftsresultat for hele Kommune-Norge 3,7 prosent av brutto driftsinntekter. To år på rad har marginene vært langt over det Teknisk beregningsutvalg anbefaler for å ha en sunn økonomi (1,75 %). De sju foregående årene var resultatet dårlig.

Bedre driftsresultat nasjonalt betyr også at lista er hevet for å få gode karakterer. Siden Kommunebarometeret er en rangering, kan bedre tall enn for ett år siden i noen tilfeller likevel føre til en dårligere plassering. Derfor er det viktig å være oppmerksom på kommunens egen utvikling, og ikke bare se på tabellplasseringen.

Disposisjonsfondet er penger politikerne kan bruke til akkurat hva de selv lyster, med mindre kommunen går på et driftsunderskudd som må dekkes inn. Denne bufferen er ikke en fysisk bankkonto, men en størrelse i regnskapet som har stor betydning for handlingsrommet i budsjettet. Fondene øker i kommunene samlet og er nå på nesten 10 prosent av brutto driftsinntekter, det høyeste som er målt. Disposisjonsfondet må vurderes opp mot premieavviket i balansen, som i nesten alle kommuner må føres som en driftsutgift i årene framover. I fjor falt

oppsamlet premieavvik litt og utgjør i snitt for Kommune-Norge drøyt 6 prosent av brutto driftsinntekter.

Netto renteeksponert gjeld har erstattet nå den gamle indikatoren netto lånegjeld. Her regnes inn penger kommunen selv har utestående hos andre, gjeld som finansieres av selvkostområdene og penger og andre omløpsmidler kommunen selv har plassert. Gjennomsnittet er på 37 prosent av brutto driftsinntekter. Nasjonalt økte gjeldsgraden klart i fjor, og passerte det tidligere toppåret 2014. Vi måler gjeld mot inntekter, ettersom det gir et bedre bilde på kommunens sårbarhet enn gjeld per innbygger.

Annonse

90
ÅR **KBN** Kommunalbanken
Norge

KBN Finans

Et kraftig verktøy for styring av
kommunens samlede gjeldsportefølje

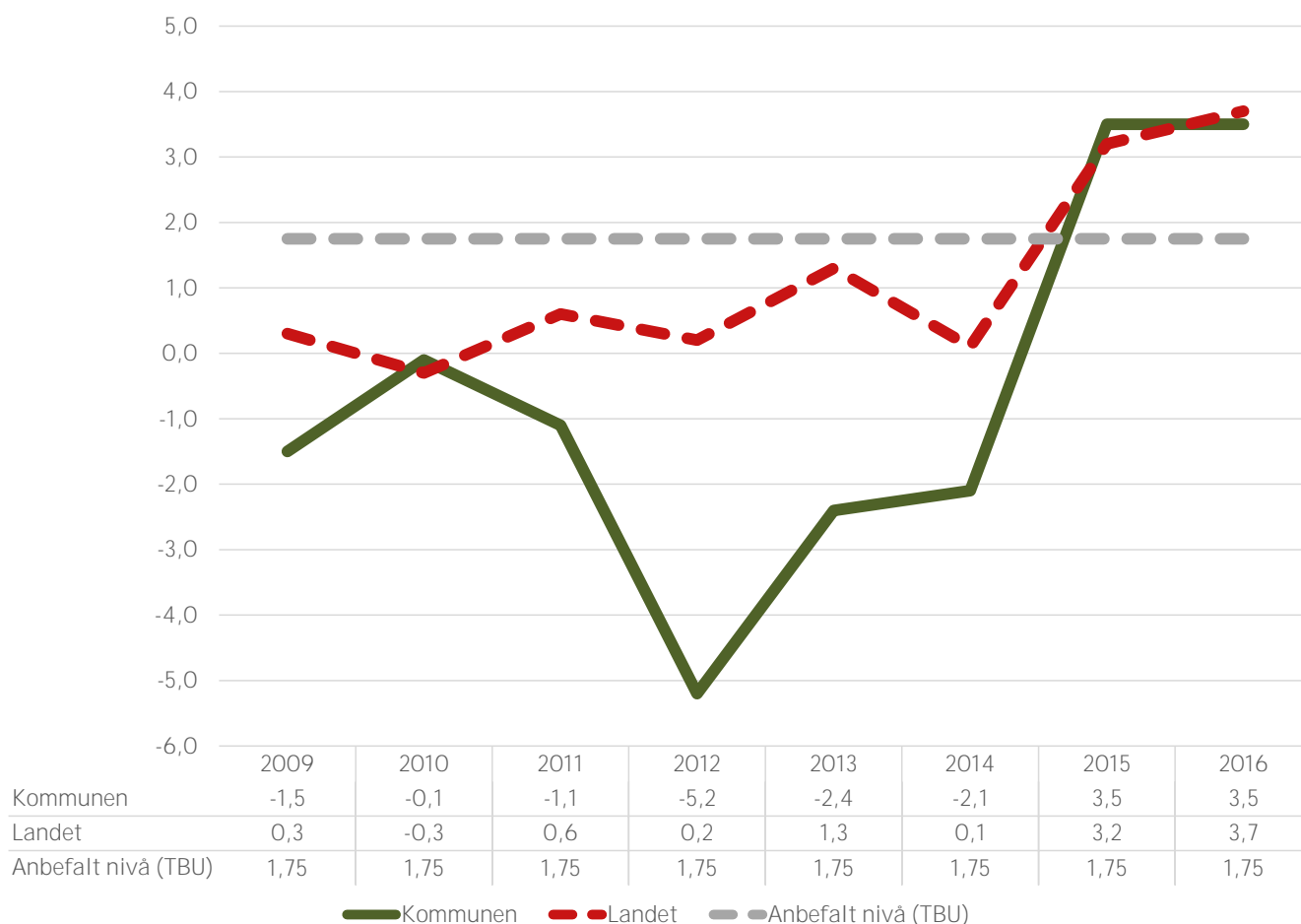

KBN Finans gir kommunen:

- god oversikt over kommunens finansielle stilling
- faste standard rapporteringsmuligheter
– men også mulighet for skreddersøm!
- mulighet til å simulere ulike markeds- og rentescenarier,
og hvordan dette påvirker bruk av av ulike
finansieringskilder og rentesikringsalternativer
- mulighet til å vurdere egne posisjoner og
kommunens finansielle risiki
- lett tilgang til dokumentasjon tilhørende gjeldsporteføljen

Ta KBN Finans i bruk idag på www.kommunalbanken.no

Korrigert netto driftsresultat (regnskapsår)

Netto driftsresultat er det viktigste nøkkeltallet i kommunesektoren. Det er både KS og staten enige om. Netto driftsresultat forteller imidlertid ikke alltid hvordan den reelle, langsiktige driftsmarginen er, fordi det er enkeltinntekter og utgifter som forstyrrer bildet.

Grafen viser utviklingen i korrigert netto driftsresultat for kommunen som konsern. Anbefalt nivå er Teknisk beregningsutvalgs

generelle anbefaling for kommunesektoren (1,75 %).

I realiteten har netto driftsresultat vært høyere enn den virkelige driftsmarginen skulle tilsi de siste årene. Kommunal Rapport korrigerer derfor netto driftsresultat for to faktorer: netto premieavvik (f170/f171) og netto avsetninger til bundne fond. Tidligere justerte vi også for momskompensasjon for investeringer, som til og med 2013 også havnet i driftsregnskapet.

I en del kommuner spiller korreksjonen liten rolle, men generelt vil korrigert netto resultat være lavere enn det som er oppgitt som netto driftsresultat.

Kostnadsnivå

5 % vekt i barometeret

	Kommunens nøkkeltall			Plass	Landet	Kommunens karakter		
	KB 2015	KB 2016	KB 2017	KB 2017	KB 2017	KB 2015	KB 2016	KB 2017
	Andel nøkkeltall som har blitt bedre 35							
GRUNNSKOLE: Netto utgifter til grunnskole per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (30 %)	12 511	11 687	11 553	28	12 632	5,3	5,8	5,9
PLEIE OG OMSORG: Netto utgifter til pleie og omsorg per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (35 %)	17 070	15 960	16 243	182	16 564	4,2	4,3	4,1
BARNEHAGE: Netto utgifter til barnehage per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (15 %)	8 055	7 828	8 036	157	8 112	5,2	4,7	4,6
BARNEVERN: Netto utgifter til barnevern per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (5 %)	1 739	1 872	1 973	194	1 913	4,7	4,4	4,5
SOSIALTJENESTE: Netto utgifter til sosialtjeneste per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (5 %)	2 991	2 599	2 271	212	2 400	3,2	3,7	3,9
KOMMUNEHELSE: Netto utgifter til kommunehelse per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (5 %)	2 404	2 382	2 455	169	2 507	4,7	4,6	4,5
ADMINISTRASJON: Netto utgifter til administrasjon per innbygger, korrigert for utgiftsbehovet (5 %)	4 570	4 098	4 242	221	3 685	3,9	3,9	4,2

Netto utgifter til grunnskolen (korrigert for utgiftsbehovet) i Elverum er lave. Det er forskjell på landsgjennomsnitt og normalen (kostnaden midt mellom de dyreste og billigste). I Elverum ligger kostnaden litt under landsgjennomsnittet, etter at vi har korrigert for ulikheter kommunene imellom.

Innen pleie og omsorg ligger kostnadene litt under det som er normalnivået. Målt per innbygger er den korrigerte kostnaden omtrent som snittet.

Barnehagekostnadene er litt under det som er normalnivået. Korrigert kostnad til barnehage per innbygger er omtrent som landsgjennomsnittet.

Kostnadene innen barnevernet ligger nærmere de billigste enn de dyreste kommunene. Barnevernet er ganske gjennomsnittlig i kostnad.

Nasjonale utviklingstrekk:

Kostnaden er beregnet ut fra netto utgifter i tjenesten i fjor, korrigert for utgiftsbehovet slik det framkommer i statsbudsjettet for 2017. Dermed fanger vi opp ulikheter som går på størrelse, sammensetning osv - gitt at inntektssystemet perfekt korrigerer for forskjellene.

Den historiske kostnaden er justert for kommunal lønns- og prisvekst, slik at alle tall presenteres i faste 2016-kroner. Dermed er det lett å se om tjenesten blir dyrere eller rimeligere fra år til år.

Målet med kommunen er ikke å drive billigst mulig, men å ha riktig kostnad ut fra hvordan tilbudet er prioritert og befolkningen sammensatt. En høyt prioritert tjeneste bør ha en høyere kostnad enn en som er lavt prioritert, målt mot resten av landet.

I Skole-Norge ser det ut til at kostnaden gikk marginalt ned i fjor. Dette er en trend vi har sett de siste seks årene. Kostnaden per 2016 (som ligger til grunn for 2017-barometeret) er nesten 7 prosent lavere per innbygger, enn i 2010.

Pleie og omsorg er den største sektoren. I den endelige analysen i sommer vil vi korrigerte utgiftene hos 33 tidligere vertskommuner. Vi har nå fjernet de seks kommunene som er med i forsøket med statlig finansiert eldreomsorg. Etter et ganske kraftig fall i kostnadene i fjor nasjonalt sett, har de økt marginalt i år, målt per innbygger. Sett over tid er kostnadene i pleie og omsorg veldig stabile.

Netto utgifter til barnehage er omtrent på samme nivå som i 2015, justert for lønns- og prisvekst. Utgiftene per innbygger ligger en del lavere enn i toppåret 2014 (som er gjengitt i 2015-barometeret). Kostnadene i barnevernet

fortsetter å vokse mer enn folkeveksten og endringene i demografien skulle tilsi. Utgiftene per innbygger har økt med 13 prosent utover lønns- og prisvekst fra 2010 til 2015, en høy vekst.

Kommune-Norge bruker omtrent det samme som for ett år siden til administrasjon, målt per innbygger. Sett over tid har kostnaden gått betydelig ned - 14 prosent over fem år. De billigste har en administrasjon som koster bare 3.000 kroner per innbygger i året.

Har kommunen potensial for å kutte kostnadene?

Tabellen viser hva som er kommunens korrigerede kostnad per innbygger, målt mot gjennomsnittet i landet, i eget fylke, egen kommunegruppe, den 100. rimeligste kommunen i landet, de 10 % rimeligste i henholdsvis fylket og kommunegruppa.

Husk at vi har justert kommunens netto utgifter for utgiftsbehovet, slik det framkommer i

kostnadsnøklene i inntektssystemet.

Forskjeller knyttet til ulik befolkning og geografi er altså tatt hensyn til. Tallene bør derfor i stor grad være sammenliknbare mellom ulike kommuner, men selvsagt spesielt mellom kommuner som likner på hverandre.

NB: De 10 største kommunene har vi samlet i gruppe 14, ellers følger gruppeinndelingen SSB.

Netto utgifter er korrigeret for kostnadsnøklene i statsbudsjettet for 2017, for å være mest mulig oppdaterte.

	Komm.	Snitt landet	Snitt fylke	Snitt gruppe	Topp 100	Topp fylke	Topp gruppe
Grunnskole	11 553	12 632	12 923	12 073	12 321	11 868	11 273
Pleie og omsorg	16 243	16 564	14 852	16 229	15 091	12 533	14 266
Barnehage	8 036	8 112	8 241	8 032	7 731	7 889	7 425
Barnevern	1 973	1 913	2 229	1 849	1 602	1 560	1 471
Sosialtjeneste	2 271	2 400	2 432	2 284	1 754	1 830	1 757
Kommunehelse	2 455	2 507	2 440	2 369	2 223	1 856	1 975
Administrasjon	4 242	3 685	4 309	3 599	3 606	3 743	3 013

Tallene er oppgitt i kroner per innbygger

Tabellen under viser hvor stor prosentvis forskjell det er fra kommunens eget kostnadsnivå og opp eller ned til de ulike målestokkene. Minus: Kommunen er billigere enn målestokken.

	Snitt landet	Snitt fylke	Snitt gruppe	Topp 100	Topp fylke	Topp gruppe
Grunnskole	-9	-11	-4	-6	-3	2
Pleie og omsorg	-2	9	0	8	30	14
Barnehage	-1	-2	0	4	2	8
Barnevern	3	-11	7	23	26	34
Sosialtjeneste	-5	-7	-1	29	24	29
Kommunehelse	-2	1	4	10	32	24
Administrasjon	15	-2	18	18	13	41

Teoretisk skal forskjellene mellom kommunene være utjevnet ved at vi korrigerer for utgiftsbehovet slik det framkommer i statsbudsjettet.

Miljø og ressurser

2,5 % vekt i barometeret

	Kommunens nøkkeltall					Plass	Landet	Kommunens karakter		
	Andel nøkkeltall som har blitt bedre			25						
	KB 2015	KB 2016	KB 2017	KB 2017	KB 2017			KB 2015	KB 2016	KB 2017
RESSURSER: Energikostnader per kvadratmeter bygg (15 %)	121	91	116	214	108	3,7	5,1	3,8		
RESSURSER: Samlet antall kvadratmeter per innbygger (formålsbygg) (15 %)	4,9	5,0	5,0	130	4,7	5,3	5,2	5,2		
RESSURSER: Søppel per innbygger (kilo) (15 %)	527	541			439	3,0	2,7			
RESSURSER: Vannforbruk per tilknyttet innbygger (m3) (15 %)	60	54	56	66	67	5,4	5,7	5,5		
REKREASJON: Netto driftsutgifter til rekreasjon i tettsteder, per innb. (10 %)	107	113	126	193	184	2,0	2,1	2,2		
LANDBRUK: Jordbruksareal omdisponert siste fire år, per 1.000 dekar (10 %)	1,8	2,6	2,4	350	3,6	4,2	3,9	4,2		
KLIMA: Plan med fokus på klima (5 %)		1	0	91			1,0	1,0		
MILJØ: Biler per 1.000 innbyggere (5 %)	520	528	539	237	500	3,0	3,1	3,0		
SAMFERDSEL: Netto driftsutgifter til kommunale veier, per meter vei (5 %)	40	46	55	367	119	1,0	1,1	1,4		
VEDLIKEHOLD: Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter bygg (5 %)	137	111	87	149	1 032	3,4	3,1	2,5		

Endringer i metoden i Kommunebarometeret har en tydelig negativ effekt for Elverum i sektoren.

Energikostnadene for bygg i Elverum er middels målt mot andre kommuner. Snittet er 108 kr per kvadratmeter.

Kommunen ser ut til å bygge relativt effektivt – det er ganske få kvadratmeter bygg målt mot innbyggertallet. Legg merke til at gjennomsnittet er betydelig påvirket av de største kommunene. En plassering midt på tabellen betyr ikke byggstørrelse som landsgjennomsnittet.

Andelen av dyrket og dyrka jord som er omdisponert de siste årene, kan indikere presset på arealer i kommunen. I Elverum er 2 promille av jordbruksarealet omdisponert de siste årene, ifølge statistikken.

Det er få nøkkeltall knyttet til samferdsel, men kommunen bruker tilsynelatende ganske lite på å vedlikeholde kommunale veier. Netto utgifter, målt per meter, er lave.

Kommunen bruker litt mindre penger på vedlikehold enn normalkommunen. Høy pengebruk er positivt; det skal i utgangspunktet forlenges byggets levetid.

Nasjonale utviklingstrekk:

Sektoren er en samlepott av ulike indikatorer som på forskjellig vis handler om ulik forvaltning av ressurser og miljø. Størrelse på egne bygg, kostnadene ved å varme dem opp og ved å vedlikeholde dem er sentrale nøkkeltall. Det er over tid mye mer miljøvennlig og økonomisk fornuftig å bygge relativt lite og vedlikeholde godt.

Korrigert for lønns- og prisvekst økte energikostnadene drøyt 4 prosent i fjor. De er likevel vesentlig lavere per kvadratmeter enn for fire-fem år siden. Snittet er nå på 108 kroner per kvadratmeter.

De sentrale byggene (rådhus, skoler, sykehjem osv.) er regnet med. I snitt er arealet nasjonalt på 4,7 kvadratmeter per innbygger. Dette er typisk en indikator hvor store kommuner kommer bedre ut enn små.

Kostnadene til vedlikehold økte litt i fjor, til 106 kroner per kvadratmeter i snitt. Korrigert for lønns- og prisvekst har vedlikeholdsutgiftene ligget ganske stabilt de siste seks årene.

Det er veldig store forskjeller mellom kommunene hva gjelder både hvor mye søppel innbyggerne produserer fra husholdningene, og hvor mye vann som brukes privat.

Et nytt nøkkeltall er andelen av dyrkbar jord som blir omdisponert. En høy andel er negativ,

ettersom det reduserer tilgjengelig areal for jordbruk. Ifølge statistikken omdisponeres det mindre areal nå enn for få år siden. Statistikkens kvalitet er vi usikre på.

Informasjonen om kommunenes klimainnsats er svært mangelfull. Det finnes bare én kommunestatistikk knyttet til klima, etter det vi har klart å oppdrive, og den er med i mangel av noe bedre.

Vi bruker antall biler per 1.000 innbyggere som en indikator på miljøvennligheten i befolkningen - selv om geografi åpenbart spiller en rolle. Kommunen spiller ingen sentral rolle på dette punktet. Likevel kan tettstedutvikling åpenbart ha en effekt på folks bilbehov - særlig i større byer.

For å få inn informasjon om det kommunale veinettet har vi fra i år også tatt i bruk nøkkeltallet vedlikehold av kommunale veier. I utgangspunktet antar vi at etterslepet øker, noe som er godt dokumentert tidligere. Høy pengebruk her vil derfor gi god uttelling i barometeret. I snitt bruker kommunene 119 kroner på drift og vedlikehold per meter vei.

Saksbehandling

2,5 % vekt i barometeret

Andel nøkkeltall som har blitt bedre **10**

	Kommunens nøkkeltall			Plass	Landet	Kommunens karakter		
	KB 2015	KB 2016	KB 2017	KB 2017	KB 2017	KB 2015	KB 2016	KB 2017
FRISTBRUDD: Andel byggesaker med overskredet frist (20 %)	20	34				3,2	1,2	
BYGGESAK: Behandlingstid saker med 3 ukers frist (15 %)	19	20			19	3,9	3,1	
BYGGESAK: Behandlingstid saker med 12 ukers frist (15 %)	24	41				4,9	3,6	
EIERSEKSJONERING: Saksbehandlingstid (10 %)	5	6				6,0	5,4	
REGULERINGSPLANER: Saksbehandlingstid (10 %)	335	266	138	168		3,1	3,7	4,4
OPPMÅLINGSFORRETNING: Saksbehandlingstid (10 %)	25	40				5,3	4,3	
TILSYN: Andel av vedtatte byggesaker med faktisk tilsyn (10 %)	14	5				4,2	1,9	
GEBYR: Saksbehandlingsgebyr for enebolig (10 %)	16 500	18 150				2,6	2,4	

Endringer i metoden i Kommunebarometeret har en negativ effekt for Elverum i sektoren. Vi har ikke statistikk som forteller om kommunen tilsynelatende har brutt saksbehandlingsfristene.

Hva som er saksbehandlingstida for byggesaker med 3 ukers frist, er ukjent.

Vi vet ikke hvor lang tid kommunen bruker på å behandle byggesaker med 12 ukers frist.

Om det er ført tilsyn med byggesaker, er ikke oppgitt i Kostra-tallene fra Statistisk sentralbyrå.

Vi har ikke informasjon om kommunens saksbehandlingsgebyr for enebolig.

Nasjonale utviklingstrekk:

Fortsatt er det veldig få gode indikatorer for saksbehandling. Det er synd at ikke Kommune-Norge måler dette på mer oversiktlig og tilgjengelig vis. I tillegg er det mange kommuner som ikke leverer data på dette området, noe som selvsagt øker usikkerheten.

Statistisk sentralbyrå har ikke publisert nasjonale gjennomsnitt for hvor mange saker som brøt saksbehandlingsfristene. Kommunene som står oppført med størst andel fristbrudd har bedre statistikk enn for ett år siden, det kan indikere bedring totalt sett.

Byggesaker med 3 ukers frist har omtrent samme saksbehandlingstid som tidligere år. Kommunene bruker i snitt nesten hele tiden de har til rådighet.

Saksbehandlingstiden for reguleringssaker har vi ikke et gjennomsnitt for, men også her har de dårligste kommunene mye bedre statistikk enn tidligere. De beste er nede på 1,5 måneders behandlingstid i snitt, ifølge tallene fra SSB.

Et nytt nøkkeltall vi tar i bruk er antall faktiske tilsyn målt mot antall byggesaker. Her er det svært store variasjoner mellom kommunene, og mange som ikke rapporterer. Et mål med å introdusere nøkkeltallet er å få større oppmerksomhet om det, slik at også kvaliteten på rapporteringen blir bedre - slik vi har sett på andre områder.

Vi har fra i år også tatt med saksbehandlingsgebyr for enebolig. Dette er en

kostnad som varierer fra under 4.000 kroner hos de rimeligste kommunene, til over 25.000 kroner i de dyreste kommunene.

Vann, avløp og renovasjon

2,5 % vekt i barometeret

Andel nøkkeltall som har blitt bedre **50**

	Kommunens nøkkeltall			Plass	Landet	Kommunens karakter		
	KB 2015	KB 2016	KB 2017	KB 2017	KB 2017	KB 2015	KB 2016	KB 2017
GEBYR: Årsgebyr, vann, avløp, renovasjon og feiing (10 %)	7 808	7 503	6 732	20	10 287	5,5	5,7	6,0
VANNKVALITET: Andel tilknyttet vannverk med god kvalitet E-coli (7,5 %)	85	85	84	136	82	4,9	5,0	5,0
VANNKVALITET: Andel tilknyttet vannverk med god kvalitet IE (7,5 %)	85	85	85	131	83	5,0	5,0	5,0
VANNKVALITET: Andel tilknyttet vannverk med god kvalitet farge (2,5 %)	85	85	85	126	83	5,0	5,0	5,0
VANNKVALITET: Andel tilknyttet vannverk med god kvalitet pH (2,5 %)	85	85	85	124	82	5,3	5,1	5,1
LEVERANSE: Brudd i vannleveransen, snitt timer per år per innb. (5 %)	0,0	0,3	0,3	277	0,6	6,0	5,6	5,6
VANNLEKKASJE: Andel av vannet som lekker bort (5 %)	19	19	18	105	31	4,4	4,2	4,5
FORNYING: Andel fornyet vannledningsnett siste tre år (5 %)	0,3	0,4	0,4	193	0,7	1,6	1,8	1,8
FORNYING: Andel fornyet spillvannsnett siste tre år, avløp (5 %)	0,3	0,4	0,4	145		1,9	2,1	2,0
RENSEKRAV: Andel tilknyttet anlegg som overholder alle renskrav (20 %)	1	1	99	86		1,0	1,0	5,9
ANLEGG: Antall stopp i kloakken per 100 km spillvannsnett (5 %)	1,6		0,0	1		5,6		6,0
OVERSVØMMELSER: Antall oversvømte kjellere hvor kommunen har erkjent ansvar, per 10.000 innbyggere (5 %)	1,4	0,5	0,5	211		4,4	5,5	5,4
RENOVASJON: Andel husholdningsavfall levert til gjenvinning og biologisk behandling (20 %)	31	40			37	2,7	4,0	

Endringer i metoden i Kommunebarometeret har en klart negativ effekt for Elverum i sektoren.

Gebyrene for vann, avløp, renovasjon og feiing i Elverum er blant de laveste i landet. Det er positivt så sant det ikke betyr at vedlikeholdet på anleggene lider.

Ifølge statistikken lekker det noe fra ledningsnettet. Mange kommuner har langt dårligere statistikk.

Fornyingen av vannledningsnettet har de tre siste årene vært liten.

Utskifting av spillvannsnettet har ikke vært særlig prioritert de tre siste årene, ifølge statistikken. Få kommuner har et lavere tempo.

Nasjonale utviklingstrekk:

Nøkkeltallene i sektoren er fornyet etter konkrete forslag fra Norsk Vann. Blant annet fanger vi nå opp vannkvalitet på en annen

måte enn før, og har skiftet ut noen av nøkkeltallene knyttet til avløp.

Gebyrene skal i utgangspunktet være så lave som praktisk mulig. Samtidig er det viktig å se helheten. Det sentrale er om det er sammenheng mellom gebyrene og den anslåtte kvaliteten. Vann, avløp, renovasjon og feiing er inkludert. Summene er justert for den generelle lønns- og prisveksten i kommunesektoren, og vises dermed i faste 2016-kroner.

Vi har fire nøkkeltall for vannkvalitet, hvor kvaliteten målt med hensyn til ecoli og intestinale enterokokker har klart størst betydning.

Om det er brudd på vannleveransen er en ny indikator. Her er det lite som skiller de fleste kommunene, men enkelte kommer ganske dårlig ut.

Lekkasje fra vannledningsnettet er et problem i mange kommuner, hvor en stor del av vannet rett og slett forsvinner. Det er dårlig utnyttelse av ressursene, og her er det ingen bedring å spore over tid.

Utskiftingen av ledningsnettet går også i et

fortsatt veldig lavt tempo, ifølge statistikkene.

Et nytt nøkkeltall er antallet stopp i kloakken, målt per 100 kilometer ledningsnett. Her er tallene relativt små, men det er likevel ganske store forskjeller mellom kommunene som rapporterer.

Et nytt nøkkeltall er antallet stopp i kloakken, målt per 100 kilometer ledningsnett. Her er tallene relativt små, men det er likevel ganske store forskjeller mellom kommunene som rapporterer.

ANALYSE

Høyere kvalitet tross skandaler

Kommune-Norge utviklet seg klart i positiv retning i fjor. Særlig innen barnevernet blir nøkkeltallene I STOR GRAD bedre.

Det har ikke vært noe godt siste år for barnevernet i kommunene. Den nyeste skandalen er fra barnevernet i Land. Men data i Kommunebarometeret indikerer at kvaliteten tross alt sannsynligvis øker i tjenesten samlet sett: 14 prosent av sakene tok mer enn 3 måneder å behandle i fjor, det laveste siden statistikken ble innført. Tre år tidligere var andelen hele 25 prosent.

Bemanningen ble betydelig større i fjor, og har aldri vært høyere. På fire år har antallet ansatte med fagutdanning økt med 30 prosent.

Flere barn i barnevernet har en tiltaks- eller omsorgsplan enn noen gang.

Mye oftere bedre enn dårligere

Slik Kommunal Rapport måler utviklingen i Kommune-Norge, var det innen nettopp barnevernet at det var størst andel av forbedringer. Hele 63 prosent av tallene i barnevernsbarometeret ble bedre i fjor. Ingen andre sektorer har så god statistikk. Nærmest er økonomi, etter et år hvor Kommune-Norge har hatt de beste resultatene på ti år. Også innen grunnskole og helse var det en klar overvekt av nøkkeltall som ble bedre målt mot året før, enn verre.

Totalt sett forbedret Kommune-Norge seg i 53 prosent av barometeret, mens utviklingen var negativ i 37 prosent av nøkkeltallene. Det er en profil omtrent som for ett år siden, da kommunene også kunne vise til klart bedre nøkkeltall enn tidligere.

Der kommunene sliter mest med å forbedre seg, er kostnadsnivået. Flertallet av kommunene fikk høyere kostnader i fjor, etter at vi har korrigert både for det antatte utgiftsbehovet og lønns- og prisvekst. Sosialtjenesten, barnevern og helse var sektorene hvor kostnadene økte klart mest på nasjonalt nivå.

Innen vann, avløp og renovasjon har andelen nøkkeltall som har blitt dårligere det siste året, også vært klart større enn andelen som ble bedre. Slik har det vært hvert år siden Kommunal Rapport begynte målingen i Kommunebarometeret i 2010.

Lange trender

I pleie og omsorg er bildet fortsatt veldig variert mellom kommunene. Men noen trender er tydelige. Legedekningen på sykehjem har økt uavbrutt de siste ti årene.

Omfanget har økt med 74 prosent i denne perioden. Tiden beboere på sykehjem har med fysioterapeut har økt med 40 prosent fra bunnåret 2009 og fram til i fjor.

Bare det siste året har antallet plasser for demente økt med knapt 6 prosent, men fortsatt har kommunene langt fram til å fylle behovene her – det er anslått at om lag fire av fem gamle på sykehjem har en grad av demens.

Fortsatt er imidlertid nesten hver femte plass på sykehjem ikke etter moderne eneromsstandard. Her har det skjedd lite de siste årene.

Mange får ikke barnehage

I barnehagene går stadig flere barn med minoritetsbakgrunn i barnehage, men andelen er fortsatt mye lavere enn for barn med norsk bakgrunn. Bemanningen var omtrent uendret, mens andelen menn økte helt marginalt også i fjor. Som Kommunal Rapport fortalte sist uke, står imidlertid hele 4.300 barn med rett på plass, uten et tilbud. I grunnskolen fortsetter avgangs-karakterene å øke, noe som delvis er forklart ved at valgfag de siste årene har blitt en del av datagrunnlaget. Et nytt nøkkeltall i barometeret i år er andelen lærere under 40 år – en andel som øker. Derimot ligger andelen lærere med godkjent utdanning litt lavere nå enn for et par år siden. Data fra elevundersøkelsen viser at det er klart høyere andel elever som sier de trives godt på skolen nå, enn for fire-fem år siden.

Storkommuner blir bedre

Det er ingen kommuner som har forbedret så stor andel av nøkkeltallene i fjor som Oslo. En viktig forklaring på at Kommune-Norge samlet leverer bedre statistikk, er nettopp at store kommuner har klart bedre nøkkeltall enn før. Bergen, Trondheim, Bærum, Sandnes, Stavanger og Skien er også blant de 15 kommunene hvor størst andel nøkkeltall har blitt bedre det siste året.

Økonomiske forutsetninger har en betydning for kommunenes resultater. Kommuner med god inntekt kommer generelt bedre ut enn de som har lav inntekt i utgangspunktet. Dermed ser det også ut til at små kommuner presterer bedre enn store. I Kommunebarometeret korrigerer vi litt for disse forskjellene i økonomisk utgangspunkt. Når vi har gjort det, er det de store kommunene som kommer litt bedre ut enn de små.

Forskjellene basert på størrelse er likevel små. Småkommuner er i topp og bunn av tabellen, og der finner vi også store kommuner.

Finmark henger etter

De geografiske forskjellene er litt mindre enn tidligere – kommunene i Troms og Nordland har i snitt bedre plasseringer i år enn i fjor. Derimot henger kommunene i Finnmark fortsatt etter. Før vi tar hensyn til økonomiske forutsetninger ligger disse i snitt på 342. plass.

En sentral forklaring på at Finnmark-kommunene henger etter, er at nøkkeltallene innen grunnskole gir veldig svake plasseringer. Kommunene drifter også dyrt, selv etter at vi har korrigert for kostnadsindeksene i inntektssystemet. I teorien skal det korrigeres for alle ulike ulemper kommunene selv ikke kan påvirke. Som vanlig er det kommunene i Vest-Agder som har de beste plasseringene basert på nøkkeltallene alene, godt foran kommunene i Sogn og Fjordane og Oppland. Særlig innen pleie og omsorg, barnevern og økonomi løftes kommunene på Sørlandet på tabellene i barometeret.

Analysen sto på trykk i Kommunal Rapport nr 12/2017, 30. mars

De ti beste i fylket

KOMMUNE	PLASS	GSK	P.O	B.VERN	B.HAGE	ØKO.	KOSTN.
Tolga	9	3	83	196	32	137	121
Rendalen	10	48	99	148	76	33	162
Alvdal	18	10	231	265	177	45	22
Os	25	34	7	161	198	193	212
Tynset	40	18	130	72	130	246	248
Engerdal	50	221	328	191	25	5	158
Folldal	82	63	72	372	126	257	152
Hamar	83	15	296	331	190	115	134
Stange	106	83	381	230	238	50	39
Ringsaker	122	196	273	257	89	27	91

De ti beste i kommunegruppa

KOMMUNE	PLASS	GSK	P.O	B.VERN	B.HAGE	ØKO.	KOSTN.
Asker	26	1	401	65	299	32	166
Oppegård	32	4	330	61	364	94	124
Røyken	36	106	39	23	334	97	9
Nøtterøy	55	39	131	86	152	156	37
Lier	57	30	235	113	224	214	75
Sandefjord	67	95	395	6	234	11	
Sola	69	13	177	197	159	192	173
Nittedal	70	60	344	78	240	59	71
Hamar	83	15	296	331	190	115	134
Lillehammer	97	27	380	122	212	331	64

De kommunen likner mest på

KOMMUNE	PLASS	GSK	P.O	B.VERN	B.HAGE	ØKO.	KOSTN.
Mandal	38	73	45	112	210	164	99
Lillehammer	97	27	380	122	212	331	64
Stange	106	83	381	230	238	50	39
Ringsaker	122	196	273	257	89	27	91
Østre Toten	145	215	178	222	230	166	216
Aurskog-Høland	170	225	246	59	376	63	3
Gjøvik	172	149	194	297	99	110	67
Verdal	243	295	268	29	136	321	132
Rana	247	337	336	211	156	53	68
Nes	253	304	110	262	345	149	102
Steinkjer	258	172	340	320	140	289	60
Namsos	270	283	342	341	98	143	142
Gran	290	194	339	37	387	370	138
Levanger	293	209	399	56	195	352	44
Stjørdal	308	217	343	313	108	339	200
Harstad	328	222	400	143	374	199	205
Molde	333	80	396	350	382	330	169
Modum	383	345	356	272	296	197	168
Halden	409	265	397	347	169	361	29

Kommunen målt mot egne naboer

KOMMUNE	PLASS	GSK	P.O	B.VERN	B.HAGE	ØKO.	KOSTN.
Løten	156	133	321	321	308	28	56
Trysil	193	151	58	357	95	136	257
Elverum	297	105	359	310	223	314	72
Åmot	306	153	93	388	268	406	109
Våler	332	374	366	201	160	140	251

Viktigste endringer fra 2016 til 2017

To sektorer er spesielt endret det siste året. Eldreomsorg er omdøpt tilbake til **pleie og omsorg**, hvor vi ved hjelp av kommuner, fagfolk og konsulenter har endret en del nøkkeltall. Hensikten har vært å gi et bedre

bilde av hele tilbudet i sektoren, og premiere mangfold.

Innen **vann, avløp og renovasjon** har vi fått konkrete forslag til forbedringer fra

Norsk Vann, som vi i all hovedsak har tatt i bruk. Hensikten har her vært å få en bedre indikator som også har støtte i bransjen.

Slik beregner vi karakterene for hvert nøkkeltall

De 5 % beste verdiene innen ett nøkkeltall får karakteren 6 - som er toppkarakteren. Ved å sette grensen på ca den 20. beste kommunen unngår vi problemet ved at det ofte er enkelte kommuner som ligger særlig langt unna "normalen".

På samme måte er grensen for bunnkarakteren 1 satt ved de 5 % laveste verdiene for nøkkeltallet.

Når vi har laget denne skalaen, betyr det også at en kommune som får karakteren 3,5 har et nøkkeltall som ligger midt mellom grensen for topp- og bunnkarakter (3,5 ligger midt mellom 1 og 6).

Det er disse kommunene vi ofte betegner som «normalkommunen». Hvis en kommune mangler et nøkkeltall, har vi gitt

den karakteren 3,5 for å kunne beregne en totalskår.

Spørsmål om Kommunebarometeret, eller vil virksomheten bli abonnent? Send epost til barometer@kommunal-rapport.no.

Hva betyr det å være en normalkommune?

I analysen bruker vi ofte begrepet normalkommune. Da viser vi *ikke* til kommunen som ligger på landsgjennomsnittet - men den kommunen som har et resultat som er midt mellom de aller beste og de aller dårligste kommunene. En normalkommune vil ha karakteren 3,5

(se boksen over). Landsgjennomsnittet er i veldig stor grad påvirket av innbyggertallet og resultatene i de store kommunene. Men vi ser i noen tilfeller at det er veldig stor forskjell mellom landsgjennomsnittet og hvor de fleste kommunene befinner seg på skalaen. Da

kan det bli stor forskjell mellom hva normalkommunen leverer, og landsgjennomsnittet. Det viktige er å identifisere hva som er de beste resultatene i Kommune-Norge, uavhengig av kommunistørrelse.